

Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (dziesiąta izba)

z dnia 9 czerwca 2021 r.*

Klauzula arbitrażowa – Umowy o udzielenie dotacji zawarte w ramach programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) –
Sprawozdanie z audytu – Noty obciążeniowe wystawione przez Komisję –
Dochodzenie OLAF-u – Skarga o stwierdzenie nieważności – Żądanie wzajemne –
Zwrot dotacji w pełnej wysokości – Odszkodowanie

W sprawie T-235/19

Health Information Management (HIM), z siedzibą w Brukseli (Belgia), który reprezentował adwokat P. Zeegers,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, którą reprezentowali J. Estrada de Solà i M. Ilkova, w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot z jednej strony oparte na art. 272 TFUE żądanie główne zmierzające do stwierdzenia, że noty obciążeniowe nr 3241901815 i nr 3241901886 z dnia 4 lutego 2019 r., mające na celu zwrot kwot 94 445 EUR i 121 517 EUR z tytułu umów o udzielenie dotacji: nr 225023 dotyczącej projektu „ElDeRly-friEndly Alarm handling and monitorING (Dreaming)” i nr 250449 dotyczącej projektu „Health monitoring and sOcial integration environMEnt for Supporting WidE ExTension of independent life at HOME (HOME SWEET HOME)”, zawartych w ramach programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) przewidzianego w programie ramowym ustanowionym decyzją 1639/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. ustanawiającą Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007–2013), zostały wystawione przez Komisję z naruszeniem ciężących na niej zobowiązań umownych i że w związku z tym wspomniane kwoty nie są należne, oraz, o ile to konieczne, oparte na art. 263 TFUE żądanie mające na celu stwierdzenie nieważności tych not obciążających, a z drugiej strony żądanie wzajemne Komisji o zasądzenie od HIM zwrotu w pełnej wysokości dotacji otrzymanych na podstawie wskazanych wyżej umów o udzielenie dotacji i o zapłatę kwoty 58 876,50 EUR tytułem odszkodowania,

SĄD (dziesiąta izba),

* Język postępowania: francuski.

w składzie: A. Kornezov, prezes, E. Buttigieg i G. Hesse (sprawozdawca), sędziowie,

sekretarz: E. Coulon,

wydaje następujący

Wyrok¹

Okoliczności powstania sporu

[...]

- 2 Skarżąca należy do dwóch konsorcjów, w których skład wchodzi beneficjenci dwóch umów o udzielenie dotacji zawartych w ramach programu na rzecz wspierania polityki w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych (TIK) przewidzianego w Programie ramowym na rzecz konkurencyjności i innowacji (2007–2013), ustanowionym decyzją 1639/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 2006 r. (Dz.U. 2006, L 310, s. 15, zwanym dalej „programem ramowym KI”).
- 3 Pierwsza umowa o numerze 225023 została zawarta w dniu 10 października 2008 r. między Wspólnotą Europejską, reprezentowaną przez Komisję Europejską, a Tesan Televita Srl, działającą w charakterze koordynatora projektu „ElDeRly-friEndly Alarm handling and MonitorING (Dreaming)” (dalej odpowiednio „umowa Dreaming” i „projekt Dreaming”). Druga umowa o numerze 250449 została zawarta w dniu 31 maja 2010 r. między Wspólnotą, reprezentowaną przez Komisję, a Digipolis SCRL, działającą w charakterze koordynatora projektu „HOME SWEET HOME: Health monitoring and sOcial integration environMENT for Supporting Wide ExTension of independent life at HOME” (dalej odpowiednio „umowa HOME SWEET HOME” i „projekt HOME SWEET HOME”).
- 4 Projekty Dreaming i HOME SWEET HOME miały na celu umożliwienie pozostania w swoim domu osobom starszym tracącym samodzielność dzięki kombinacji urządzeń i systemów technologicznych, w tym dostosowanego telefonu komórkowego i łatwego w użyciu systemu wideokonferencji, połączonych z ośrodkami pomocy społeczno-medycznej.

[...]

- 24 W ramach wykonania tych dwóch projektów Komisja zleciła biurowi audytorskiemu PKF Littlejohn LLP audyt, który został przeprowadzony w okresie od dnia 18 kwietnia 2014 r. do dnia 27 maja 2015 r.
- 25 Tymczasem w dniu 30 kwietnia 2015 r. OLAF wszczął dochodzenie dotyczące między innymi zarzucanych czynności oszukańczych, jakich miała dopuścić się skarżąca przy wykonywaniu spornych umów.

[...]

¹ Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

- 35 Wstępnym pismem informacyjnym z dnia 20 września 2018 r. Komisja wskazała, że aby wprowadzić w życie wnioski wyciągnięte w sprawozdaniu z audytu, należy odzyskać kwoty 94 445 EUR w odniesieniu do projektu Dreaming i 121 517 EUR w odniesieniu do projektu HOME SWEET HOME, odpowiadające kosztom niekwalifikowalnym, które zostały sfinansowane przez Komisję i wypłacone przez tę instytucję skarżącą. Wezwała ona skarżącą do zajęcia stanowiska w terminie 30 dni od otrzymania przedmiotowego pisma, z zastrzeżeniem, że w jego braku wystawi ona noty obciążeniowe, aby rozpocząć proces odzyskiwania wspomnianych kwot.

[...]

- 37 Sprawozdanie OLAF-u zostało sfinalizowane w dniu 13 listopada 2018 r. We wnioskach przedstawionych w tym sprawozdaniu OLAF uznał zasadniczo, że w latach 2008–2014 skarżąca dopuściła się wielu nieprawidłowości, między innymi w ramach projektów Dreaming i HOME SWEET HOME. Stwierdzono trzy rodzaje nieprawidłowości. Pierwszy rodzaj dotyczył w istocie konfliktu interesów w odniesieniu do skarżącej, gdyż wywierała ona wpływ na swoich partnerów z konsorcjum odpowiedzialnych za wykonanie przedmiotowych projektów (zwanym dalej „partnerami z konsorcjum”), aby wybrać spółkę, która była z nią związana jako dostawca, oraz pobierała prowizje od sprzedaży dokonanej przez tę spółkę. W ramach drugiego rodzaju nieprawidłowości, który figurował w sprawozdaniu, zarzucono skarżącej zawyżanie kosztów personelu. Trzeci rodzaj nieprawidłowości polegał zasadniczo na zawyżaniu ceny niektórych produktów koniecznych do wykonania projektów, o których mowa.

[...]

- 39 W dniu 4 lutego 2019 r. Komisja doręczyła skarżącej dwie noty obciążeniowe mające na celu odzyskanie części wkładu finansowego Unii uznanej za nieuzasadnioną w odniesieniu do projektu Dreaming i projektu HOME SWEET HOME, to jest odpowiednio notę obciążeniową nr 3241901815 na kwotę 94 445 EUR i notę obciążeniową nr 3241901886 na kwotę 121 517 EUR. W obu notach obciążeniowych Komisja ustaliła jako ostateczną datę płatności dzień 18 marca 2019 r.

Postępowanie i żądania stron

- 40 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 4 kwietnia 2019 r. skarżąca wniosła skargę będącą przedmiotem niniejszego postępowania.
- 41 W dniu 12 lipca 2019 r. Komisja złożyła w sekretariacie Sądu odpowiedź na skargę zawierającą żądanie wzajemne.
- 42 Skarżąca złożyła replikę w dniu 5 września 2019 r.
- 43 W dniu 7 listopada 2019 r. skarżąca złożyła uzupełniające pismo procesowe zawierające nowe żądanie mające na celu nakazanie Komisji, by usunęła nazwę skarżącej z systemu wczesnego wykrywania i wykluczania (EDES).
- 44 W dniu 6 stycznia 2020 r. Komisja złożyła duplikę, która zawierała jej uwagi w przedmiocie uzupełniającego pisma procesowego skarżącej.

- 45 W ramach środków organizacji postępowania przyjętych w dniach 9 czerwca i 4 sierpnia 2020 r. na podstawie art. 89 § 3 regulaminu postępowania przed Sądem Sąd zadał stronom pytania, na które odpowiadały one w wyznaczonych terminach.
- 46 Z uwagi na przeszkodę w wykonywaniu obowiązków przez jednego z sędziów dziesiątej izby prezes Sądu wyznaczył w dniu 10 sierpnia 2020 r. innego sędziego w celu uzupełnienia składu izby na podstawie art. 17 § 2 regulaminu postępowania.
- 47 W braku odpowiedniego wniosku złożonego przez strony w terminie trzech tygodni od doręczenia powiadomienia o zamknięciu pisemnego etapu postępowania Sąd, uznawszy, że akta sprawy wystarczająco wyjaśniają okoliczności zawisłej przed nim sprawy, na podstawie art. 106 § 3 regulaminu postępowania zdecydował o wydaniu rozstrzygnięcia z pominięciem ustnego etapu postępowania.
- 48 Skarżąca wnosi do Sądu o:
- orzeczenie, że nie jest zobowiązana do zapłaty z tytułu not obciążeniowych nr 3241901815 i 3241901886, wystawionych w dniu 4 lutego 2019 r.;
 - o ile to konieczne, stwierdzenie nieważności tych not obciążeniowych;
 - nakazanie Komisji, by usunęła jej nazwę z baz danych EDES;
 - odrzucenie żądania wzajemnego jako niedopuszczalnego lub, tytułem żądania ewentualnego, oddalenie tego żądania jako bezzasadnego;
 - obciążenie Komisji kosztami postępowania.
- 49 Komisja wnosi do Sądu o:
- oddalenie jako bezzasadnego żądania głównego skarżącej mającego na celu stwierdzenie nieistnienia wierzytelności w stosunku do niej;
 - odrzucenie jako niedopuszczalnego uzupełniającego żądania skarżącej mającego na celu stwierdzenie nieważności not obciążeniowych nr 3241901815 i 3241901886, wystawionych w dniu 4 lutego 2019 r.;
 - odrzucenie jako niedopuszczalnego żądania skarżącej podniesionego w jej uzupełniającym piśmie procesowym z dnia 7 listopada 2019 r. mającego na celu nakazanie tej instytucji, by usunęła nazwę skarżącej z bazy danych EDES;
 - orzeczenie, że naruszenia umowne przypisywane skarżącej w żądaniu wzajemnym mają charakter nieprawidłowości;
 - zasądzenie od skarżącej na jej rzecz zwrotu całości otrzymanych dotacji w wysokości 230 348 EUR w odniesieniu do projektu Dreaming i 282 451 EUR w odniesieniu do projektu HOME SWEET HOME;
 - zasądzenie od skarżącej zapłaty kwoty 58 876,50 EUR tytułem odszkodowania;

– obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

W przedmiocie właściwości Sądu oraz dopuszczalności skargi i żądania wzajemnego

W przedmiocie właściwości Sądu

- 50 Należy stwierdzić, że Sąd jest właściwy do rozpoznania przedmiotowej skargi, wniesionej na podstawie art. 272 TFUE, zgodnie z klauzulą arbitrażową zawartą w art. 10 akapit trzeci każdej ze spornych umów, która to klauzula przyznaje Sądowi właściwość do orzekania w przedmiocie wszelkich sporów dotyczących wykładni, wykonania lub ważności tych umów.
- 51 Sąd jest również właściwy na tej samej podstawie do orzeczenia w przedmiocie żądania wzajemnego podniesionego przez Komisję. Zgodnie bowiem z orzecznictwem właściwość Sądu – w dniu wniesienia skargi – do rozpoznania skargi wniesionej na podstawie klauzuli arbitrażowej oznacza nieodzownie właściwość Sądu do rozpoznania żądania wzajemnego podniesionego przez instytucję w ramach tego samego sporu, wynikającego ze stosunku umownego lub zdarzenia, na którym oparte jest żądanie główne, lub pozostającego w bezpośrednim związku z wynikającymi stąd zobowiązaniami (zob. podobnie wyrok z dnia 16 lipca 2014 r., Isotis/Komisja, T-59/11, EU:T:2014:679, pkt 265 i przytoczone tam orzecznictwo). Otóż, tak jak skarga skarżącej, podniesione przez Komisję żądanie wzajemne wynika ze stosunku umownego powstałego między stronami na podstawie spornych umów. Ponadto to żądanie wzajemne dotyczy zwrotu całości kwot wypłaconych skarżącej na podstawie spornych umów, w związku z czym obejmuje ono kwoty będące przedmiotem not obciążeniowych, do których odnosi się skarga wniesiona przez skarżącą.

[...]

Co do istoty

W przedmiocie żądania wzajemnego

- 76 W pierwszej kolejności należy zbadać żądanie wzajemne, jako że jego celem jest zwrot całości kwot wypłaconych skarżącej na podstawie spornych umów, w związku z czym obejmuje ono kwoty będące przedmiotem not obciążeniowych, do których odnosi się skarga wniesiona przez skarżącą.
- 77 Żądanie wzajemne ma na celu zasądzenie od skarżącej zapłaty sumy 571 675,50 EUR z tytułu spornych umów. Żądanie to jest oparte na wnioskach ze sprawozdania OLAF-u.
- 78 Jeśli chodzi o to sprawozdanie, Komisja twierdzi, że wobec skarżącej zostały stwierdzone nieprawidłowości w ramach wykonywania projektów Dreaming i HOME SWEET HOME. Komisja podkreśla dwie nieprawidłowości, które w jej opinii są najbardziej rażące, to jest, po pierwsze, istnienie konfliktu interesów i, po drugie, zawyżanie cen sprzętu oraz pobieranie prowizji od sprzedaży.

- 79 W odniesieniu do pierwszej zarzucanej nieprawidłowości Komisja podnosi, że skarżąca posiada 25% akcji spółki XJ. W tym kontekście Komisja czyni skarżącej zarzut, że w ramach wspomnianych projektów zachęcała swoich partnerów z konsorcjum do nabycia koniecznego sprzętu w celu jego zainstalowania w spółce XJ. Ponadto zarzuca ona skarżącej, że nie zgłosiła ryzyka konfliktu interesów ani Komisji, ani swoim partnerom z konsorcjum. Co więcej, skarżąca przedłożyła dwie nieprawdziwe deklaracje, w których jest mowa o braku konfliktu interesów, zanim została ona zaakceptowana jako beneficjent dotacji w ramach rozpatrywanych projektów.
- 80 W odniesieniu do drugiej zarzucanej nieprawidłowości Komisja twierdzi między innymi, że skarżąca pobierała od spółki XJ prowizję od sprzedaży w wysokości 5–10% w zamian za sprzedaż jej partnerom z konsorcjum – za pośrednictwem skarżącej – sprzętu w ramach owych projektów. Ponadto skarżąca przyczyniła się do sztucznego wzrostu cen niektórych urządzeń. W tym względzie Komisja wskazuje na fakt, że w związku z tymi projektami zakup modelu telefonu komórkowego Z był przewidziany po cenie jednostkowej wynoszącej 1018 EUR. Niemniej później model ten został zastąpiony tańszym modelem, to jest modelem Y po cenie jednostkowej wynoszącej 616 EUR. Komisja przytacza korespondencję, z której wynika, że w tym kontekście skarżąca, spółka XJ i spółka trzecia postanowiły podwyższyć w sztuczny sposób cenę pozostałego sprzętu przewidzianego dla rozpatrywanych projektów, aby rozdzielić między siebie różnicę w kosztach wynoszącą 70 350 EUR. I tak cena konsoli została podwyższona z 438,50 do 577 EUR, a cena oprogramowania do telekonferencji z 200 do 422 EUR.

[...]

W przedmiocie zarzucanych nieprawidłowości

- 117 Komisja czyni skarżącej zarzut, że naruszyła w szczególności zobowiązania umowne przewidziane w pkt II.3 lit. g) oraz i) ogólnych warunków każdej ze spornych umów, jak również zasadę wykonywania umów w dobrej wierze przewidzianą w prawie belgijskim, mającą zastosowanie pomocniczo do spornych umów. W związku z tym podnosi ona konflikt interesów związany z udziałem w akcjonariacie dostawcy niektórych urządzeń, jak również z pobieraniem prowizji od sprzedaży i zawyżaniem faktur.

[...]

- 124 Należy najpierw przypomnieć, że w ramach umowy zawierającej klauzulę arbitrażową w rozumieniu art. 272 TFUE do strony, która zadeklarowała Komisji koszty w celu przyznania wkładu finansowego z Unii, należy przedstawienie dowodu, iż wspomniane koszty stanowią rzeczywiste koszty, które faktycznie były konieczne do wykonania projektu i zostały poniesione w czasie jego trwania. Jednak w przypadku gdy Komisja domaga się zwrotu wierzytelności w następstwie audytu finansowego, to do niej należy udowodnienie, że – pod warunkiem iż beneficjent przedłożył zestawienia kosztów i inne istotne informacje – świadczenie umowne jest wadliwe lub że zestawienia kosztów nie są dokładne lub wiarygodne (zob. wyrok z dnia 13 lipca 2017 r., Talanton/Komisja, T-65/15, niepublikowany, EU:T:2017:491, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 125 W niniejszym przypadku z tego względu, że skarżąca przedłożyła zestawienia kosztów i inne istotne informacje, do Komisji należy przedstawienie konkretnych dowodów na to, że świadczenia umowne skarżącej były wadliwe w świetle zobowiązań, które zaciągnęła w ramach spornych umów.

- 126 Przede wszystkim należy zauważyć, że z pkt II.3 lit. g) ogólnych warunków spornych umów wynika, że ryzyko konfliktu interesów zakłada istnienie zbieżności interesów ekonomicznych, powiązań politycznych lub krajowych, więzi rodzinnych lub emocjonalnych bądź wszelkiego innego rodzaju interesów. Ta zbieżność, te powiązania lub te więzi muszą zostać faktycznie stwierdzone w wyniku konkretnej oceny przedmiotu umowy i sytuacji zainteresowanych stron (zob. analogicznie wyrok z dnia 22 stycznia 2019 r., EKETA/Komisja, T-166/17, niepublikowany, EU:T:2019:26, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 127 Natomiast jako że ów punkt ogólnych warunków odnosi się do „ryzyka” konfliktu interesów mogącego zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonaniu projektu, nie wymaga on, by został przedstawiony dowód na to, iż ten konflikt ma lub miał w wykazany sposób wpływ na wykonanie umowy lub na jej koszty (zob. analogicznie wyrok z dnia 22 stycznia 2019 r., EKETA/Komisja, T-166/17, niepublikowany, EU:T:2019:26, pkt 100 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 128 W niniejszym przypadku domniemana sytuacja konfliktu interesów opiera się na dwóch elementach, to jest okoliczności, że skarżąca pobierała od spółki XJ prowizje od sprzedaży, oraz okoliczności, że skarżąca jest mniejszościowym akcjonariuszem tej spółki.
- W przedmiocie zarzutów co do konfliktu interesów związanych z udziałem skarżącej w akcjonariacie dostawcy**
- 129 Przede wszystkim bezsporne jest, że skarżąca posiadała 25% akcji spółki XJ i że nie zadeklarowała tego Komisji.
- 130 Co więcej, Komisja wykazała, że konkretne działania skarżącej w ramach wykonywania obu rozpatrywanych projektów mogły zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonaniu tych projektów w rozumieniu pkt II.3 lit. g) ogólnych warunków spornych umów.
- 131 W tym względzie należy stwierdzić, że wybór produktów i rozwiązań zaproponowanych przez spółkę XJ został już dokonany przed podpisaniem umowy Dreaming z inicjatywy skarżącej, jak wynika z opisu projektu, który znajduje się w załączniku I do owej umowy. Jak podniosła Komisja w pkt 72 odpowiedzi na skargę, z uwagi na okoliczność, że projekt HOME SWEET HOME stanowi kontynuację projektu Dreaming, wybrano te same produkty.
- 132 Ponadto należy zwrócić uwagę na brak transparentności skarżącej w kwestii jej powiązań ze spółką XJ. Jak wskazano w pkt 108 i 109 powyżej, udowodniono, że przynajmniej niektórzy partnerzy z konsorcjum nie zostali poinformowani o charakterze tych powiązań. Co więcej, skarżąca nie poinformowała Komisji o swoich powiązaniach z dostawcą sprzętu, którego dotyczył już opis projektu Dreaming, a wręcz przedłożyła nieprawdziwe deklaracje braku konfliktu interesów, jak już wskazano w pkt 121 powyżej.
- 133 Wreszcie, skarżąca ponaglała swoich partnerów z konsorcjum do nabycia sprzętu w spółce [XJ], uzasadniając to między innymi tym, że nie ma innych odpowiednich urządzeń na rynku, aby wykonać projekty. Z wymiany korespondencji zawartej w załączniku B.20, a w szczególności z wiadomości elektronicznej z dnia 10 sierpnia 2010 r. wysłanej przez skarżącą do jej partnerów z konsorcjum odpowiedzialnych za projekt HOME SWEET HOME, wynika bowiem, że skarżąca – w porozumieniu ze spółką XJ – starała się zebrać zamówienia owych partnerów na zakup produktów tej spółki, między innymi wysyłając im gotowe formularze zamówień.

- 134 Wobec tego należy stwierdzić, że Komisja przedstawiła konkretne dowody na to, iż skarżąca znajdowała się w sytuacji konfliktu interesów mogącego zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonaniu umów z naruszeniem pkt II.3 lit. g) ogólnych warunków każdej ze spornych umów zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 124–127 powyżej.
- 135 Twierdzenia skarżącej nie mogą podważyć powyższych rozważań.
- 136 Skarżąca twierdzi zasadniczo, że powiązania między nią samą a spółką XJ nie przyniosły szkody budżetowi projektów oraz że w związku z tym nie uchybiła ona swoim zobowiązaniom umownym dotyczącym istnienia konfliktu interesów. Twierdzi między innymi, że urządzenia dostarczone przez spółkę XJ stanowiły jedyne produkty umożliwiające wykonanie projektów.
- 137 Należy zauważyć, że podnoszona wyłączna zdolność sprzętu spółki XJ nie została wykazana w sposób wymagany prawem, zważywszy między innymi na okoliczność, iż – jak wynika z pkt 76 odpowiedzi Komisji na skargę oraz z załącznika B.25 – w postępowaniu przetargowym zorganizowanym przez spółkę XL zostały złożone co najmniej cztery oferty przedstawiające produkt konkurencyjny do produktu spółki XJ w odniesieniu do projektu HOME SWEET HOME. Ponadto, jak słusznie podniosła Komisja, skarżąca zastąpiła przewidziany pierwotnie model telefonu innym modelem, co wskazuje, że przynajmniej niektóre urządzenia wykorzystywane w ramach obu projektów były zastępowalne. Zresztą, przy założeniu, że rozwiązanie spółki XJ było rzeczywiście jedynym możliwym rozwiązaniem, skarżąca nie wyjaśnia powodu, dla którego skierowała pisma do społeczno-medycznych partnerów odpowiedzialnych za zakup materiału, ponagając ich do wszczęcia postępowań mających doprowadzić do zakupu produktów tej spółki (zob. pkt 133 powyżej). Nieistnienie rozwiązania technicznego konkurencyjnego dla rozwiązania spółki XJ powinno było bowiem sprawić, że spółka ta miała uprzywilejowaną pozycję negocjacyjną. Ingerencja skarżącej w te postępowania zakupowe nie odpowiada więc żadnemu innemu wyjaśnieniu niż temu przedstawionemu przez Komisję.
- 138 Inne argumenty wysunięte przez skarżącą nie są również w stanie podważyć konkretnych dowodów przedstawionych przez Komisję.
- 139 A zatem choć Komisja wiedziała o zamiarze nabycia sprzętu od spółki XJ, zanim zaangażowała się w finansowanie projektów, jak twierdzi skarżąca, nie zmienia to jednak faktu, że przed dochodzeniem OLAF-u powiązania skarżącej ze spółką XJ nie były znane Komisji.
- 140 Ponadto argument skarżącej, zgodnie z którym okoliczność, że była mniejszościowym akcjonariuszem jednego z dostawców w ramach obu rozpatrywanych projektów, nie stanowi ryzyka konfliktu interesów, również nie zasługuje na uwzględnienie. Fakt bycia choćby mniejszościowym akcjonariuszem głównego dostawcy sprzętu w ramach przedmiotowych projektów wiąże się z ryzykiem zbieżności interesów ekonomicznych wchodzącym w zakres stosowania przepisów pkt II.3 lit. g) ogólnych warunków spornych umów.
- 141 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że skarżąca nie obaliła w sposób wymagany prawem dowodów przedstawionych przez Komisję w odniesieniu do istnienia dotyczącego jej konfliktu interesów, który mógł wpłynąć na wykonanie rozpatrywanych projektów i na kwotę dotacji obciążających budżet zarządzany przez Unię, zważywszy że – mając na uwadze udział skarżącej w akcjonariacie spółki XJ – nie udowodniła ona, że nabycie urządzeń sprzedawanych przez tę spółkę było jedyną możliwością oraz że, jeżeli taka sytuacja nie miała miejsca, wybór ten był oparty wyłącznie na stosunku jakości do ceny tych produktów.

142 Wobec tego z całości powyższych rozważań wynika, że zostały udowodnione zarzuty Komisji dotyczące istnienia niezadeklarowanego konfliktu interesów w związku z udziałem skarżącej w akcjonariacie dostawcy.

– W przedmiocie zarzutów co do konfliktu interesów związanych z pobieraniem przez skarżącą prowizji od sprzedaży dokonywanej przez dostawcę i w przedmiocie zarzucanego zawyżania faktur

143 W pierwszej kolejności w odniesieniu do prowizji od sprzedaży, które miała pobierać skarżąca, należy stwierdzić, że nie jest kwestionowana okoliczność, iż wystawiła ona fakturę przeznaczoną dla spółki XJ na prowizję sprzedaży w wysokości 45 991 EUR w ramach projektu Dreaming za lata 2008 i 2009. W tym względzie spółka XJ potwierdziła, że uiszczala prowizje od sprzedaży w wysokości 5–10% w odniesieniu do sprzedaży dokonanej dzięki interwencji skarżącej. Komisja powołuje się na pismo skarżącej, z którego wynika, że skarżąca przyznaje, iż pobierała prowizje od sprzedaży między innymi od sprzedaży dokonanej w ramach projektu Dreaming, oraz że powinna była zadeklarować te przychody.

144 Komisja twierdzi, że fakt pobierania prowizji od sprzedaży stanowi naruszenie wielu przepisów mających zastosowanie w niniejszym przypadku, to jest pkt II.3 lit. g) i i) ogólnych warunków spornych umów oraz zasady wykonywania umów w dobrej wierze, a zatem art. 1134 belgijskiego kodeksu cywilnego. Działania, o których mowa, powinny również zostać uznane za nieprawidłowości w rozumieniu pkt II.1 wspomnianych ogólnych warunków.

145 Skarżąca odpowiada, że nie doszło do naruszenia żadnej normy prawnej, regulacyjnej lub umownej wskutek pobierania przez nią prowizji od sprzedaży w ramach projektu Dreaming. Jej zdaniem jest to powszechna praktyka handlowa. W każdym razie nie zostało udowodnione, że fakt pobierania takich prowizji spowodował wzrost cen produktów nabytych w celu wykonania tego projektu.

146 Należy przypomnieć, że okoliczność, iż skarżąca otrzymała prowizje od sprzedaży, wpisuje się w kontekst istnienia dotyczącego jej konfliktu interesów wynikającego z jej powiązań ze spółką XJ, stwierdzonego w pkt 126–140 powyżej. Z jednej strony, jak przedstawiono w pkt 137 powyżej, skarżąca nie wykazała, że wybór urządzeń sprzedawanych przez tę spółkę opierał się na stosunku jakości do ceny danych urządzeń, a nie wyłącznie na jej interesach ekonomicznych. A zatem pobieranie przez skarżącą prowizji od sprzedaży mogło co najmniej wpłynąć na wybór owych urządzeń. Z drugiej strony wypłata przez spółkę XJ na rzecz skarżącej prowizji od sprzedaży mogła spowodować wzrost łącznego kosztu sprzętu, a tym samym przynieść szkodę budżetom przyznanym na rozpatrywane projekty.

147 Tymczasem skarżąca ogranicza się do twierdzenia, że okoliczność, iż spółka XJ mogła sprzedać pewną liczbę produktów dzięki jej interwencji, spowodowała obniżkę cen jednostkowych. Twierdzenie to nie opiera się jednak na żadnym konkretnym dowodzie. W szczególności w ogóle nie udowodniono, że pobieranie prowizji miało pozytywny skutek dla budżetów przyznanym projektom.

148 Wynika stąd, że skarżącej nie udało się podważyć wniosku, iż pobieranie prowizji od sprzedaży mogło zagrozić bezstronnemu i obiektywnemu wykonaniu rozpatrywanych projektów.

- 149 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o zarzucane zawyżanie faktur, Komisja wskazuje, że projekt Dreaming obejmował pierwotnie zainstalowanie modelu telefonu komórkowego Z w domach osób starszych, zaś urządzenie to było sprzedawane po cenie jednostkowej wynoszącej 1018 EUR. W toku wykonywania tego projektu model ten został zastąpiony tańszym modelem telefonu komórkowego, to jest modelem Y sprzedawanym po cenie jednostkowej wynoszącej 616 EUR.
- 150 Komisja zarzuca skarżącej, że nie przerzuciła tej obniżki kosztów na projekt poprzez zmniejszenie kosztu urządzeń technologicznych dla każdego z uczestników, lecz – wręcz przeciwnie – przy współudziale spółek XJ i XM zatrzymała zysk wynikający z różnicy kosztów, uznany za nieoczekiwany, który został rozdzielony w równych częściach pomiędzy skarżącą i te dwie spółki. Komisja powołuje się w tym względzie w szczególności na wiadomość elektroniczną z dnia 17 listopada 2008 r. wysłaną przez XJ do skarżącej i spółki XM.
- 151 W tym celu skarżąca i obie wyżej wymienione spółki miały sztucznie zwiększyć ceny pozostałych urządzeń niezbędnych do wykonania projektu, jak pokazuje tabela zawarta w pkt 90 odpowiedzi na skargę. I tak, bez obiektywnego powodu, cena konsoli została podwyższona z 438,50 do 577 EUR, a cena oprogramowania do telekonferencji z 200 do 400 EUR.
- 152 Aby obliczyć kwotę zarzucanego zawyżania kosztów, Komisja obliczyła liczbę sztuk o zawyżonej cenie, opierając się na analizie faktur znajdujących się w aktach sprawy przedłożonych przez Komisję. Zawyżenie faktur dotyczy kwoty 45 697,50 EUR w odniesieniu do projektu Dreaming i 26 064,50 EUR w odniesieniu do projektu HOME SWEET HOME, czyli łącznie 71 762 EUR.
- 153 Zdaniem skarżącej twierdzenia Komisji nie są zgodne z faktami. W trakcie wykonywania projektu Dreaming okazało się, że telefon Z nie jest już sprzedawany. Jako dostawca materiału technicznego spółka XJ zaproponowała zatem, aby stosować inny produkt, to jest telefon Y sprzedawany po cenie 616 EUR. Tymczasem koszt innych urządzeń uległ zwiększeniu. W każdym wypadku transakcja była całościowo zdecydowanie deficytowa dla spółki XJ.
- 154 Ponadto skarżąca przyznaje, że zmiany cen zostały przedyskutowane ze spółką XM, będącą również beneficjentem dotacji w ramach projektu Dreaming, oraz ze spółką XJ, między innymi w wiadomości elektronicznej z dnia 16 grudnia 2008 r. Niemniej wyrażone w tej wiadomości propozycje, by skompensować obniżkę ceny jednego produktu podwyższeniem cen innych produktów nie zostały wprowadzone w życie. Co więcej, celem skarżącej nie było osiągnięcie zysku. Jej zdaniem żadna norma umowna, prawna lub regulacyjna ani też uczciwe praktyki w handlu bądź też wykonywanie umów w dobrej wierze nie nakładają na dostawcę obowiązku obniżenia kosztu swojej oferty w przypadku obniżki ceny jednego z elementów, które mają być dostarczone. Jak tak tym bardziej wtedy, gdy cena innych produktów wzrasta i całościowy koszt pozostaje taki sam.
- 155 Sąd uważa, że Komisja udowodniła w sposób wymagany prawem, iż skarżąca – w ścisłym porozumieniu ze spółkami XJ i XM – zwiększyła w sztuczny sposób ceny konsoli i oprogramowania w związku z zastąpieniem modelu Z telefonem Y o niższej cenie, za pomocą przedłożonych dowodów, między innymi na podstawie korespondencji między dyrektorami trzech zainteresowanych spółek, stanowiącej załącznik B.21. Z korespondencji tej wynika bowiem między innymi, że „w momencie gdy model Z został zastąpiony modelem Y, różnica w cenie wynosząca 402 EUR została przeniesiona do budżetów spółki XM na oprogramowanie i konsolę” oraz że „słuszne jest rozdzielenie kwoty 402 EUR w równych częściach pomiędzy [XJ, XM i skarżącą]”.

- 156 W świetle dowodów przedstawionych przez Komisję nie można uwzględnić twierdzenia skarżącej, jakoby ta propozycja rozdzielenia owej kwoty nigdy nie została wprowadzona w życie. A zatem z tabeli załączonej do jednej z wiadomości elektronicznych wymienionych między skarżącą, spółką XM i spółką XJ (załącznik B.21, s. 1124) wynika, że ceny konsoli i oprogramowania do telekonferencji zostały podwyższone. Następnie z faktur nr 151, 157, 158, 165 i 179 wysłanych przez spółkę XJ nabywcom danych urządzeń wynika, że podwyższone ceny zostały faktycznie zafakturowane. Co do tezy skarżącej, jakoby podwyższenie cen oprogramowania i konsoli odpowiadało rzeczywistemu wzrostowi cen tych produktów na rynku, nie została ona poparta żadnym dowodem.
- 157 Komisja słusznie zatem zarzuca skarżącej, że naruszyła pkt II.3 lit. g) oraz i) ogólnych warunków, jak również zasadę wykonywania umów w dobrej wierze.

W przedmiocie uznania naruszeń zobowiązań umownych za nieprawidłowości w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków spornych umów

- 158 W żądaniu trzecim Komisja wnosi do Sądu o orzeczenie, że naruszenia zobowiązań umownych przypisywane skarżącej mają charakter nieprawidłowości w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków spornych umów.
- 159 Zgodnie z tym pkt II.1 pojęcie nieprawidłowości odpowiada następującej definicji:
- „Nieprawidłowość: oznacza jakiekolwiek naruszenie przepisu prawa [Unii] lub jakiekolwiek naruszenie postanowienia tej umowy o udzielenie dotacji wynikające z działania lub zaniechania jednej strony umowy lub stron umowy, które to działanie bądź zaniechanie ma lub może mieć szkodliwy wpływ na budżet [Unii]”.
- 160 Należy stwierdzić, że pojęcie nieprawidłowości jest zatem definiowane za pomocą dwóch kumulatywnych kryteriów: naruszenia przepisu prawa lub postanowienia umownego oraz spowodowania bądź możliwości spowodowania przez to naruszenie konsekwencji finansowych poprzez obciążenie budżetów zarządzanych przez Unię nieuzasadnionymi wydatkami. Taka definicja nie określa natomiast progu wagi naruszenia (zob. analogicznie wyrok z dnia 2 października 2012 r., ELE.SI.A/Komisja, T-312/10, niepublikowany, EU:T:2012:512, pkt 107).
- 161 W tym względzie Komisja udowodniła w sposób wymagany prawem, że działania zarzucane skarżącej mogą spowodować negatywne konsekwencje dla budżetów zarządzanych przez Unię. Z uwagi bowiem na konflikt interesów dotyczący skarżącej i pobieranie prowizji od sprzedaży niektórych urządzeń nabywanych przez partnerów z konsorcjum w ramach wykonywania rozpatrywanych projektów istniało poważne ryzyko, że stosunek jakości do ceny owych urządzeń nie jest równoważny stosunkowi jakości do ceny mogącemu wynikać z przejrzystej procedury negocjacji. Następnie, jeśli chodzi o zawyżenie ceny oprogramowania i konsoli, jest oczywiste, że spowodowało to nieuzasadnione wydatki, gdyż skutkowało to tym, iż obniżka ceny telefonów nie znalazła odzwierciedlenia w budżecie projektu.
- 162 Wobec tego Sąd stwierdza, że poprzez swoje działania skarżąca naruszyła swoje zobowiązania umowne w sposób mogący spowodować konsekwencje finansowe dla budżetów zarządzanych przez Unię. W związku z tym odnośne działania należy uznać za nieprawidłowości w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków spornych umów.

- 163 Należy zatem orzec, że naruszenia umowne przypisywane skarżącej dotyczące istnienia konfliktu interesów, pobierania prowizji od sprzedaży i zawyżania faktur stanowią nieprawidłowości w rozumieniu wspomnianego postanowienia umownego.

W przedmiocie zwrotu w pełnej wysokości wypłaconych kwot

- 164 Komisja wnosi, po pierwsze, o zwrot w pełnej wysokości kwot wypłaconych skarżącej, w szczególności na podstawie art. 119 rozporządzenia finansowego i art. 183 rozporządzenia Komisji (WE, Euratom) nr 2342/2002 z dnia 23 grudnia 2002 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia nr 1605/2002 (Dz.U. 2002, L 357, s. 1) w związku z pkt II.26 ust. 6 i pkt II.28 ust. 5 ogólnych warunków spornych umów oraz z art. 9 ust. 1 decyzji nr 1639/2006,

[...]

- 166 Skarżąca utrzymuje zasadniczo, że przy założeniu, iż istnienie konfliktu interesów zostanie udowodnione, okoliczność ta nie uzasadnia odzyskania całości dotacji, zwłaszcza że – w jej opinii – sytuacja ta nie miała negatywnego wpływu na budżet rozpatrywanych projektów. Twierdzi również, że projekty te zostały ukończone oraz że osiągnięte wyniki zostały uznane za wystarczające. Ponadto podkreśla, że odzyskanie dotacji doprowadzi do jej upadłości.

- 167 Należy najpierw przypomnieć, że zgodnie z art. 10 akapit pierwszy każdej ze spornych umów umowy te, a zatem przyznanie dotacji będącej ich przedmiotem, były regulowane postanowieniami tych umów, aktami prawa Unii dotyczącymi programu ramowego K1, rozporządzeniem finansowym i przepisami wykonawczymi do tego rozporządzenia, jak również innymi przepisami prawa Unii oraz, posiłkowo, prawem belgijskim.

- 168 W pierwszej kolejności w odniesieniu do istotnych postanowień umownych należy zauważyć, że zgodnie z pkt II.26 ust. 6 ogólnych warunków spornych umów każda płatność może być przedmiotem audytu lub kontroli oraz może zostać zmieniona lub odzyskana na podstawie wyników tego audytu lub tej kontroli. Zgodnie z pkt II.28 ust. 5 owych ogólnych warunków Komisja podejmuje odpowiednie środki na podstawie wniosków z audytu, co obejmuje wystawienie nakazu odzyskania całości lub części dokonanych płatności i zastosowanie kar.

- 169 Postanowienia te nie wykluczają zatem możliwości, że Komisja przystąpi do odzyskania w pełnej wysokości kwot wypłaconych na podstawie przedmiotowych umów. Wręcz przeciwnie, z umów tych wynika wyraźnie, że wszystkie płatności mogą zostać odzyskane.

- 170 W drugiej kolejności należy wskazać, że rozporządzenie finansowe stanowi w art. 119:

„1. Kwota dotacji nie jest ostatecznie określona do momentu zatwierdzenia przez instytucję końcowych sprawozdań i rozliczeń, bez uszczerbku dla dalszych kontroli przeprowadzanych przez instytucję.

2. Jeżeli beneficjent nie wywiąże się ze swoich zobowiązań, dotacja ulega zawieszeniu lub zmniejszeniu lub zaprzestaje się jej wypłacania [zniesieniu] w przypadkach przewidzianych w zasadach wykonawczych, po umożliwieniu beneficjentowi przedstawienia swoich uwag”.

- 171 Użycie terminu „zniesi[ona]” we wspomnianym art. 119 ust. 2 odnosi się do przypadku odzyskania całości otrzymanych kwot.

- 172 Wniosek ten jest również zgodny z zasadą należytego zarządzania środkami finansowymi Unii przewidzianą w art. 317 TFUE. A zatem w przypadku nieprzestrzegania warunków ustalonych w umowie o udzielenie dotacji instytucja, organ lub jednostka organizacyjna Unii jest zobowiązana odzyskać wypłaconą dotację w wysokości kwot uznanych za niewiarygodne lub niemożliwe do zweryfikowania.
- 173 Ponadto sąd Unii orzekł już, że w systemie przyznawania pomocy finansowej Unii wykorzystanie tej pomocy podlega przepisom, które mogą doprowadzić do częściowego lub całkowitego zwrotu przyznanej już pomocy (wyroki: z dnia 7 lipca 2010 r., Komisja/Hellenic Ventures i in., T-44/06, niepublikowany, EU:T:2010:284, pkt 85; z dnia 16 grudnia 2010 r., Komisja/Arci Nuova associazione comitato di Cagliari i Gessa, T-259/09, niepublikowany, EU:T:2010:536, pkt 61).
- 174 Z orzecznictwa wynika również, że beneficjent dotacji nie nabywa żadnego definitywnego prawa do wypłaty całości tej dotacji, jeżeli nie przestrzega on warunków, od spełnienia których wsparcie zostało uzależnione (zob. wyrok z dnia 10 października 2019 r., Help – Hilfe zur Selbsthilfe/Komisja, T-335/17, niepublikowany, EU:T:2019:736, pkt 200 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 175 Wynika stąd, że postanowienia umowne i właściwe przepisy rozporządzenia finansowego nie stoją na przeszkodzie temu, by Komisja przystąpiła do odzyskania całości kwot wypłaconych skarżącej na podstawie spornych umów.
- 176 Następnie należy sprawdzić, czy w okolicznościach niniejszego przypadku Komisja ma prawo otrzymać zwrot wspomnianych kwot w pełnej wysokości.
- 177 W tym względzie należy zauważyć, jak stwierdzono w pkt 162 powyżej, że zarzuty uczynione skarżącej można uznać za „nieprawidłowości” w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków spornych umów.
- 178 Ponadto w odniesieniu do kontekstu, w jaki wpisuje się to postanowienie umowne, należy zauważyć, że z pkt II.10 ust. 3 lit. f) owych ogólnych warunków wynika, że fakt popełnienia nieprawidłowości jest działaniem lub zaniechaniem o takiej wadze, że może uzasadniać rozwiązanie danej umowy ze skutkiem natychmiastowym. Co więcej, pkt II.5 ust. 3 lit. d) tiret czwarte tych ogólnych warunków przewiduje, że Komisja może zawiesić w każdej chwili płatność całości lub części kwoty przeznaczonej dla danego beneficjenta w wypadku podejrzenia nieprawidłowości popełnionej przez jednego lub więcej beneficjentów.
- 179 W niniejszym przypadku należy uznać, że skarżąca, nie deklarując ryzyka konfliktu interesów, pobierając prowizje od sprzedaży i uczestnicząc w zawyżaniu cen niektórych urządzeń, nie przestrzegała zasady wykonywania umów w dobrej wierze, ustanowionej w prawie belgijskim w art. 1134 akapit trzeci i art. 1135 kodeksu cywilnego.
- 180 W pkt 128 i 129 powyżej zostało bowiem ustalone, że skarżąca znajdowała się w sytuacji konfliktu interesów w stosunku do spółki XJ, co stanowiło podstawę wyboru tej spółki do celów dostawy sprzętu. Jak słusznie podniosła Komisja, nie jest możliwe liczbowe określenie skutków tego konfliktu interesów dla budżetu rozpatrywanych projektów z tego względu, że cena, a wręcz sama konieczność zakupu tego sprzętu w braku tego konfliktu interesów nie mogą zostać ustalone. Następnie z pkt 141 powyżej wynika, że skarżąca nie wykazała, iż jej działania nie spowodowały negatywnych skutków dla budżetu przedmiotowych projektów. A zatem nie udowodniła, że produkty spółki XJ były jedynymi produktami umożliwiającymi wykonanie tych

projektów oraz że w związku z tym wybór tych produktów opierał się na obiektywnych względach. Podobnie nie wykazała, że okoliczność, iż pobierała prowizje od sprzedaży, nie wpłynęła na cenę odnośnych produktów. Z uwagi na wspomniany konflikt interesów nie wykazano, że nabyte urządzenia wykazują najlepszy stosunek jakości do ceny. W tych okolicznościach należy stwierdzić, że ten konflikt interesów miał wpływ na całość stosunku umownego między skarżącą a Komisją.

- 181 Ponadto należy podkreślić, że naruszenia zobowiązań umownych popełnione przez skarżącą były takiej wagi, że uzasadnia ona zwrot dotacji w pełnej wysokości. Skarżąca naruszyła bowiem poważnie swój stosunek umowny z Komisją, nie deklarując istnienia konfliktu interesów ani pobierania prowizji od sprzedaży oraz zawyżając ceny niektórych produktów.
- 182 W tych okolicznościach zwrot w pełnej wysokości kwot wypłaconych na podstawie spornych umów nie jest nieproporcjonalny.
- 183 Okoliczność, że skarżąca faktycznie wykonała rozpatrywane projekty, ani osiągnięte wyniki nie mają wpływu na powyższy wniosek.
- 184 Nie wystarczy bowiem wykazać, że projekt został wykonany, aby uzasadnić przyznanie konkretnej dotacji. Beneficjent pomocy powinien ponadto udowodnić, że zgłoszone koszty poniósł zgodnie z warunkami przyznania danej dotacji. Spoczywający na nim obowiązek spełnienia ustalonych warunków finansowych stanowi podstawowe zobowiązanie i tym samym warunkuje zatem przyznanie dotacji przez Unię (wyrok z dnia 10 października 2019 r., *Help – Hilfe zur Selbsthilfe/Komisja*, T-335/17, niepublikowany, EU:T:2019:736, pkt 201).
- 185 Wobec tego żądanie zwrotu w pełnej wysokości kwot wypłaconych w ramach spornych umów jest zasadne, w związku z czym należy uwzględnić tę część żądania wzajemnego Komisji.

W przedmiocie żądania odszkodowania

- 186 Poza zwrotem dotacji Komisja żąda zapłaty odszkodowania w wysokości 58 876,50 EUR.
- 187 Zdaniem Komisji są spełnione trzy przesłanki pociągnięcia skarżącej do odpowiedzialności umownej, to jest naruszenie jednego lub więcej postanowień umownych, rzeczywiste powstanie szkody i istnienie związku przyczynowego pomiędzy kwestionowanym zachowaniem a podnoszoną szkodą.
- 188 Komisja twierdzi, że zostało udowodnione pobranie przez skarżącą prowizji od sprzedaży w wysokości 45 991 EUR. Wychodzi ona z założenia, że spółka XJ obniżyłaby swoje ceny co najmniej o tę kwotę, gdyby prowizje te nie były należne. W każdym wypadku prawidłowe i uczciwe wykonanie umowy powinno było skłonić skarżącą do zgłoszenia i zwrócenia tej obniżki na rzecz partnerów z konsorcjum odpowiedzialnych za wykonanie danego projektu.
- 189 Jeśli chodzi o zawyżanie cen konsoli i oprogramowania, Komisja wywnioskowała z danych zawartych w sprawozdaniu OLAF-u, że w ramach projektu Dreaming zostało sprzedanych 135 sztuk konsoli i oprogramowania. Cena została zawyżona o 338,50 EUR od sztuki, co oznacza zatem łączną kwotę 45 697,50 EUR. W ramach projektu HOME SWEET HOME zostało sprzedanych 77 sztuk, co spowodowało dodatkowe koszty w wysokości 26 064,50 EUR.

- 190 Jako że Komisja sfinansowała tylko połowę tych projektów, odniosła łączną szkodę w wysokości 58 876,50 EUR.
- 191 Zdaniem skarżącej, zakładając, że dopuściła się zarzucanych jej naruszeń norm prawnych lub umownych, co ona kwestionuje, rzeczywiste powstanie szkody i istnienie związku przyczynowego pomiędzy jej działaniami a tą podnoszoną szkodą nie zostały udowodnione. W tym względzie twierdzi, że cena odnośnych produktów nie byłaby niższa, gdyby nie pełniła ona funkcji pośrednika, gdyż to dzięki niej spółka XJ mogła sprzedać większą liczbę produktów po niższej cenie jednostkowej. Jeśli chodzi o wzrost ceny konsoli i oprogramowania, cena tych urządzeń na rynku rzeczywiście wzrosła, tak że zawyżanie faktur nie miało miejsca.
- 192 Należy najpierw zauważyć, że rozpatrywane żądanie ma na celu pociągnięcie skarżącej do odpowiedzialności umownej. Komisja twierdzi bowiem, że szkody, których naprawienia się domaga, zostały wyrządzone wskutek naruszenia przez skarżącą zobowiązań umownych. Wobec tego na podstawie art. 272 TFUE Sąd jest właściwy do rozpoznania tego żądania wynikającego z tego samego stosunku umownego, na którym jest oparte żądanie wzajemne.
- 193 Następnie należy stwierdzić, że Sąd, orzekając w ramach klauzuli arbitrażowej na podstawie art. 272 TFUE, powinien rozstrzygnąć spór na podstawie prawa materialnego mającego zastosowanie do umowy (zob. wyroki: z dnia 29 listopada 2016 r., ANKO/REA, T-270/15, niepublikowany, EU:T:2016:681, pkt 43 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 1 marca 2017 r., Universiteit Antwerpen/REA, T-208/15, niepublikowany, EU:T:2017:136, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo). Prawem mającym zastosowanie do umowy jest prawo w wyraźny sposób przewidziane w umowie, przy czym postanowienia umowne, w których znajduje wyraz zgodna wola stron, muszą mieć pierwszeństwo przed każdym innym kryterium, które może być stosowane jedynie w razie milczenia umowy (zob. wyrok z dnia 8 września 2015 r., Amitié/Komisja, T-234/12, niepublikowany, EU:T:2015:601, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 194 Należy przypomnieć, że zgodnie z art. 10 każdej ze spornych umów umowy te są regulowane ich własnymi postanowieniami, właściwymi przepisami prawa Unii oraz, posiłkowo, prawem belgijskim.
- 195 Należy jednak stwierdzić, że Komisja nie przytacza żadnej klauzuli przedmiotowych umów, która przewidywałaby odpowiedzialność umowną skarżącej.
- 196 Ponadto należy zauważyć, że prawo Unii nie zawiera przepisów materialnych regulujących odpowiedzialność umowną za szkody wyrządzone przez kontrahenta Unii.
- 197 W tym względzie Komisja powołuje się w pkt 99 odpowiedzi na skargę na wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., PY/EUCAP Sahel Niger (T-763/16, EU:T:2018:181), który dotyczy odpowiedzialności umownej Unii na podstawie art. 340 TFUE i prawa mającego zastosowanie w takiej sytuacji. W pkt 66 owego wyroku Sąd uznał, że odpowiedzialność umowną można zbadać „na podstawie samych tylko umów o pracę [...] w świetle zasad ogólnych prawa Unii dotyczących powstania odpowiedzialności umownej” oraz że „[a]by można było uwzględnić roszczenia z tytułu odpowiedzialności umownej, zgodnie z tymi zasadami muszą być spełnione trzy przesłanki, a mianowicie przede wszystkim niewypełnienie zobowiązań umownych przez pozwaną instytucję, następnie poniesienie szkody przez stronę skarżącą i wreszcie – istnienie związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem wspomnianej instytucji a tą szkodą”.

- 198 Komisja wychodzi z założenia, że orzecznictwo to znajduje zastosowanie w drodze analogii do odpowiedzialności umownej kontrahenta instytucji Unii, w niniejszym przypadku skarżącej. Niemniej sytuacja w sprawie, w której zapadł wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r., PY/EUCAP Sahel Niger (T-763/16, EU:T:2018:181), różni się od rozpatrywanej tu sytuacji. Z pkt 62 wspomnianego wyroku wynika bowiem, że umowy o pracę będące przedmiotem sporu w owej sprawie nie określały prawa właściwego dla tych umów, podczas gdy w niniejszym przypadku sporne umowy zawierają postanowienie dotyczące prawa mającego zastosowanie.
- 199 Wobec tego w niniejszej sprawie przesłanek pociągnięcia skarżącej do odpowiedzialności umownej należy poszukiwać w prawie belgijskim, mającym posiłkowo zastosowanie do spornych umów.
- 200 W odniesieniu do odpowiedzialności umownej art. 1142 belgijskiego kodeksu cywilnego, który jest zawarty w tytule III księgi III, zatytułowanej „Umowy lub ogólnie zobowiązania umowne”, stanowi, że „[k]ażde zobowiązanie do działania lub powstrzymania się od działania powoduje powstanie obowiązku naprawienia szkody w razie niewykonania przez dłużnika”.
- 201 Ponadto zgodnie z art. 1147 belgijskiego kodeksu cywilnego „[d]łużnik zostaje zobowiązany, w razie potrzeby, do zapłaty odszkodowania bądź za niewykonanie zobowiązania, bądź za opóźnienie w jego wykonaniu, jeżeli nie wykaże, że niewykonanie było spowodowane przyczyną zewnętrzną, która nie może zostać mu przypisana, oraz że z jego strony nie było złej wiary”.
- 202 Z art. 1147 belgijskiego kodeksu cywilnego wynika, że odszkodowanie za szkodę wynikłą z umowy wymaga łącznego spełnienia trzech przesłanek, a mianowicie niewykonania w całości lub w części umowy, powstania szkody i istnienia związku przyczynowego między niewykonaniem umowy a szkodą (zob. podobnie wyrok z dnia 4 maja 2017 r., Meta Group/Komisja, T-744/14, niepublikowany, EU:T:2017:304, pkt 271 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 203 Sąd uważa, że w niniejszym przypadku Komisja nie udowodniła w sposób wymagany prawem istnienia wystarczająco bezpośredniego związku przyczynowo-skutkowego między niewykonaniem zobowiązań umownych przypisywanym skarżącej a podnoszoną szkodą, przy założeniu, że szkoda ta zostałaby wykazana.
- 204 Po pierwsze, jest bezsporne, że skarżąca nie sprzedawała sprzętu zainteresowanym partnerom z konsorcjum w ramach spornych umów ani nie zażądała zwrotu wydatków związanych z zakupem sprzętu. Sprzęt, w odniesieniu do którego zostały zawyżone faktury lub zostały pobrane prowizje od sprzedaży, został zakupiony nie przez skarżącą, lecz przez inne podmioty, które nie są z nią powiązane i którym Komisja zwróciła wydatki poniesione w związku z tymi zakupami.
- 205 Po drugie, bezsporna jest również okoliczność, że za zakupy sprzętu, w odniesieniu do którego zostały zawyżone faktury lub zostały pobrane prowizje od sprzedaży, nie była odpowiedzialna skarżąca, lecz członkowie konsorcjum, którzy dokonywali tych zakupów. Znajduje to potwierdzenie w odpowiedzi Komisji na pytanie zadane przez Sąd w ramach środka organizacji postępowania, w której to odpowiedzi oświadczyła ona, że „sam beneficjent jest w pełni odpowiedzialny za wybór produktów lub materiałów wykorzystywanych w jego projektach, nawet jeżeli opis sprzętu znajduje się w załączniku I do umowy”.

- 206 Otóż Komisja, na której zgodnie z zasadą *actori incumbit probatio* ciąży obowiązek udowodnienia, że trzy przesłanki wymienione w pkt 202 powyżej zostały spełnione, nie wykazała istnienia bezpośredniego związku przyczynowego. W tym względzie ogranicza się ona bowiem do twierdzenia w jednym zdaniu i bez żadnego konkretnego dowodu, że związek przyczynowy jest „oczywisty”, ponieważ skarżąca uczestniczyła „aktywnie” w przedmiotowych naruszeniach umownych, bez których żądana szkoda nie miałaby miejsca.
- 207 Jednak takie ogólne twierdzenia nie wystarczają, by wykazać w sposób wymagany prawem istnienie bezpośredniego związku przyczynowego między podnoszoną szkodą a przedmiotowymi naruszeniami umownymi w sytuacji charakteryzującej się pośrednictwem kilku osób trzecich, takiej jak ta opisana w pkt 204 i 205 powyżej.
- 208 Ponadto w każdym wypadku należy zauważyć, że w kontekście wykonywania zobowiązań umownych przestrzeganie zasady proporcjonalności wpisuje się w bardziej ogólne zobowiązanie stron umowy do jej wykonania w dobrej wierze. Co więcej, zgodnie z prawem belgijskim obowiązek wykonywania umów w dobrej wierze, przewidziany w art. 1134 kodeksu cywilnego, zakazuje stronie wykonywania danego prawa w sposób, który wyraźnie wykracza poza granice normalnego wykonywania tego prawa przez rozsądną i staranną osobę (Cass. z dnia 16 listopada 2007 r., AR nr C.06.0349.F.1) (zob. podobnie wyrok z dnia 24 października 2018 r., Nova/Komisja, T-299/15, niepublikowany, EU:T:2018:713, pkt 140).
- 209 Mając na uwadze, z jednej strony, okoliczność, że projekty będące przedmiotem spornych umów zostały wykonane bez opóźnienia i zgodnie z celami tych projektów, co nie jest kwestionowane, a z drugiej strony, szczególnie poważne konsekwencje, które wynikłyby dla skarżącej ze zwrotu dotacji w pełnej wysokości, Sąd uważa, że żądanie odszkodowania, które towarzyszyłoby temu zwrotowi w pełnej wysokości, wykracza wyraźnie poza granice normalnego wykonywania jednostronnego prawa.
- 210 Wynika stąd, że żądanie odszkodowania należy oddalić jako bezzasadne.

Wnioski

- 211 Z powyższych rozważań wynika, że wszystkie kwoty wypłacone skarżącej na podstawie spornych umów muszą zostać przez nią zwrócone z powodu popełnionych przez nią nieprawidłowości. W związku z tym żądania skarżącej mające na celu orzeczenie, że nie jest zobowiązana do zapłaty z tytułu not obciążeniowych nr 3241901815 i 3241901886, stały się nieistotne dla sprawy.
- 212 W świetle całości powyższych rozważań należy, z jednej strony, oddalić skargę główną, a z drugiej strony, uwzględnić żądanie wzajemne Komisji w zakresie, w jakim zmierza ono do uzyskania stwierdzenia, że naruszenia umowne przypisywane skarżącej są nieprawidłowościami w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków spornych umów, oraz do otrzymania zwrotu kwot wypłaconych skarżącej w ramach tych umów. Żądanie wzajemne podlega oddaleniu w pozostałym zakresie.

[...]

Z powyższych względów

SĄD (dziesiąta izba)

orzeka, co następuje:

- 1) Skarga główna zostaje oddalona.
- 2) Naruszenia umów o udzielenie dotacji: nr 225023 dotyczącej wykonania projektu zatytułowanego „ElDeRly-friEndly Alarm handling and monitorING (Dreaming)” i nr 250449 dotyczącej wykonania projektu zatytułowanego „Health monitoring and sOcial integration environMEnt for Supporting WidE ExTension of independent life at HOME (HOME SWEET HOME)” popełnione przez Health Information Management (HIM) stanowią nieprawidłowości w rozumieniu pkt II.1 ogólnych warunków owych umów.
- 3) Od HIM zasądza się zwrot na rzecz Komisji Europejskiej kwoty 512 799 EUR.
- 4) Żądanie wzajemne Komisji zostaje oddalone w pozostałym zakresie.
- 5) HIM zostaje obciążony, poza własnymi kosztami, połową kosztów poniesionych przez Komisję.

Kornezov

Buttigieg

Hesse

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 9 czerwca 2021 r.

Podpisy